

The Abraham & Millie Arbesfeld Kollel & Midreshet Yom Rishon

Sunday Morning Learning Programs for Men & Women

WWW.KOLLELYOMRISHON.ORG
WWW.MIDRESHETYOMRISHON.ORG

*Seeking Hashem with Words & Actions:
Analyzing the Haftarot of Yom Kippur*

Professor Smadar Rosensweig
ד' תשרי תשע"ח • September 24, 2017

1 ישעיהו פרק נז

יד) ואמר סלוי-סלוי פנו-דרך הרימו מכשול מדרך עמי:
 יח) דרכיו ראיתי וארפאהו ואנחהו ואשלם נחמים לו ולאבליו:

2 ישעיהו פרק נח

א) קרא בגרון אל-תחשך כשופר הרם קולך והגד לעמי פשעם ולבית יעקב חטאתם:
 ב) ואותי יום יום ידרשון ודעת דרכי יחפצון כגוי אשר-צדקה עשה ומשפט אלהיו לא עזב ישאלוני משפטי-צדק קרבת אלהים יחפצון:
 ג) למה צמנו ולא ראית עינינו נפשנו ולא תדע הן ביום צמכם תמצאו-חפץ וכל-עצביכם תנגשו:
 ד) הן לריב ומצה תצומו ולהקות באגרף רשע לא-תצומו כיום להשמיע במרום קולכם:
 ה) הכזה יהיה צום אבחרהו יום ענות אדם נפשו הלכף כאגמן ראשו ושק ואפר יציע הלזה תקרא-צום ויום רצון ליקוק:
 ו) הלוא זה צום אבחרהו פתח חרצבות רשע התר אגדות מוטה ושלח רוצים חפשים וכל-מוטה תנתקו:
 ז) הלוא פרס לרעב לחמך ועניים מרודים תביא בית כי-תראה ערם וכסיתו ומבשרך לא תתעלם:
 ח) אז יבקע כשחר אורך וארכתך מהרה תצמח והלה לפניך צדקך כבוד יקוק יאספך:
 ט) אז תקרא ויקוק יענה תשוע ויאמר הנני אם-תסיר מתוךך מוטה שלח אצבע ודבר-און:
 י) ותפק לרעב נפשך ונפש נענה תשביע וזרח בחשך אורך ואפלתך כצהרים:
 יא) ונחך יקוק תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתיה יחליץ והיית כגן רוה וכמוצא מים אשר לא-יכזבו מימיו:
 יב) ובנו ממך חרבות עולם מוסדי דור-ודור תקומם וקרא לה גדר פרוץ משבב נתיבות לשבת:
 יג) אם-תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש יקוק מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר:
 יד) אז תתענג על-יקוק והרכבתיה על-במותי במתי ארץ והאכלתיה נחלת יעקב אביך כי פי יקוק דבר:

3 יונה פרק א

א) ויהי דבר-יקוק אל-יונה בן-אמתי לאמר:
 ב) קום לך אל-נינה העיר הגדולה וקרא עליה כי-עלתה רעתם לפני:
 ג) ויקם יונה לברח תרשישה מלפני יקוק וירד יפו וימצא אניהו באה תרשיש ויתן שכרה וירד בה לבוא עמהם תרשישה מלפני יקוק:
 ד) ויקוק הטיל רוח-גדולה אל-הים ויהי סער-גדול בים והאניה חשבה להשבר:
 ה) ויראו המלחים ויזעקו איש אל-אלהיו ויטלו את-הפלים אשר באניה אל-הים להקל מעליהם ויונה ירד אל-ירכתי הספינה וישכב וירדם:
 ו) ויקרב אליו רב החבל ויאמר לו מה-לך נרדם קום קרא אל-אלהיך אולי יתעשת האלהים לנו ולא נאבד:
 ז) ויאמרו איש אל-רעהו לכו ונפילה גורלות ונדעה בשלמי הרעה הזאת לנו ויפלו גורלות ויפל הגורל על-יונה:
 ח) ויאמרו אליו הגידה-נא לנו באשר למי-הרעה הזאת לנו מה-מלאכתך ומאין תבוא מה ארצך ואי-מזה עם אתה:
 ט) ויאמר אליהם עברי אנכי ואת-יקוק אלהי השמים אני ירא אשר-עשה את-הים ואת-היבשה:
 י) ויראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו מה-זאת עשית כי-ידעו האנשים כי-מלפני יקוק הוא ברח כי הגיד להם:
 יא) ויאמרו אליו מה-נעשה לך וישתק הים מעלינו כי הים הולך וסער:
 יב) ויאמר אליהם שאוני והטילני אל-הים וישתק הים מעליכם כי יודע אני כי בשלי הסער הגדול הזה עליכם:
 יג) ויחתרו האנשים להשיב אל-היבשה ולא יכלו כי הים הולך וסער עליהם:

(יד) וַיִּקְרְאוּ אֶל-יִקְוֶה וַיֹּאמְרוּ אָנֹכִי אֵל-נָא נֹאבְדָה בְּנֶפֶשׁ הָאִישׁ הַזֶּה וְאֵל-תַּתֵּן עָלֵינוּ דָם נָקִיא כִּי-אַתָּה יִקְוֶה כְּאִשֶּׁר חִפְצָת עֲשִׂיתָ׃
 (טו) וַיִּשְׂאוּ אֶת-יֹנָה וַיְטַלְהוּ אֶל-הַיָּם וַיַּעֲמֵד הַיָּם מִזְעָפוֹ׃
 (טז) וַיִּירְאוּ הָאֲנָשִׁים יִרְאָה גְדוֹלָה אֶת-יִקְוֶה וַיִּזְבְּחוּ-זֶבַח לִיקְוֶה וַיִּדְרוּ נְדָרִים׃

4 בראשית פרק כ

(א) וַיֹּאמֶר אַבְרָהָם כִּי אֲמַרְתִּי רַק אִין-יִרְאֶת אֱלֹהִים בְּמָקוֹם הַזֶּה וְהִרְגִנִי עַל-דְּבַר אֲשֵׁרְתִּי׃

5 רד"ק יונה פרק א

(א) ויהי דבר ה' אל יונה בן אמתי לאמר - זה הנביא לא ראינו נבואה כתובה לו אלא זו שניבא על נינוה אבל מצאנו לו נבואה אבל לא נכתבה שכתוב בספר מלכים הוא השיב את גבול ישראל מלבא חמת עד ים הערבה כדבר ה' אלהי ישראל אשר דבר ביד עבדו יונה בן אמתי הנביא אשר מגת החפר ויש בדבר הזה מחלוקת בדברי רז"ל אמרו יונה תבע כבוד הבן לא תבע כבוד האב ר"ל חשש לכבוד ישראל לפיכך ברח לחוצה לארץ שאינה מקום נבואה כדי שלא ישלחוהו האל ית' לנינוה שידע שיהיו קרובי תשובה ויהיה בזה עונש לישראל ולא חשש לכבוד האל יתברך כמו שנתהפך להם בנינוה מרעה לטובה כך בימי ירבעם בן יואש נתהפך להם מרעה לטובה ויש לשאול למה נכתבה נבואה זו בכתבי הקדש וכולה על נינוה שהיתה מאומות העולם ואין בו זכר לישראל ואין בכל הנביאים זולתה כמוה ונוכל לפרש כי נכתבה להיות מוסר לישראל שהרי עם נכרי שאינם מישראל היה קרוב לתשובה ובפעם הראשונה שהוכיחם הנביא שבו בתשובה שלמה מרעתם וישראל מוכיחים אותם הנביאים השכם והערב ואינם שבים מרשעם ועוד להודיע הפלא הגדול שעשה האל יתברך עם הנביא שהיה במעי הדג ג' ימים וג' לילות וחי, ועוד שהקיא הדג ועוד ללמד שהאל יתברך חומל על בעלי תשובה מאיזה עם שיהיו ומוחל להם וכל שכן כשהם רבים׃

(ב) קום לך אל נינוה - וקרא עליה כי עלתה רעתם לפני ולא כתב מה יקרא עליה אלא ממה שקרא עליה בסוף ונינוה נהפכת למדנו כי זאת הקריאה אמר לו שיקרא עליה כי עלתה רעתם לפני למד כי האל יתברך משגיח אף באומות העולם כשתגדל רעתם בחמס וכן בדור המבול ובאנשי סדום כי מלאה הארץ חמס, והחמס מפסיד היישוב והאל יתברך רוצה ביישוב העולם אבל בשאר עבירות אינם חשובים לפניו שישגיח עליהם אלא בישראל לבדם כמו שאמר רק אתכם ידעתי מכל משפחות האדמה כמו שפי' בנבואת עמוס.

6 בראשית פרק ט

(טו) וַזְכַּרְתִּי אֶת-בְּרִיתִי אֲשֶׁר בֵּינִי וּבֵינֵיכֶם וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר וְלֹא-יְהִי עוֹד הַמַּיִם לַמַּבּוּל לְשַׁחַת כָּל-בֶּשֶׂר׃
 (טז) וְהִיְתָה הַקֶּשֶׁת בְּעָנָן וְרֵאִיתֶיהָ לְזָכֹר בְּרִית עוֹלָם בֵּין אֱלֹהִים וּבֵין כָּל-נֶפֶשׁ חַיָּה בְּכָל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ׃
 (יז) וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים אֶל-נֹחַ זֹאת אֹת-הַבְּרִית אֲשֶׁר הִקְמַתִי בֵּינִי וּבֵין כָּל-בֶּשֶׂר אֲשֶׁר עַל-הָאָרֶץ׃

7 בראשית פרק א

(כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם בְּצַלְמוֹ בְּצַלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם׃

8 יונה פרק ב

(א) וַיְמַן יִקְוֶה דָּג גְּדוֹל לְבַלַּע אֶת-יֹנָה וַיְהִי יֹנָה בְּמַעֵי הַדָּג שְׁלֹשָׁה יָמִים וַיִּשְׁלַח לִילוֹת׃
 (ב) וַיִּתְפַּלֵּל יֹנָה אֶל-יִקְוֶה אֱלֹהֵיו מִמַּעַי הַדָּגָה׃
 (ג) וַיֹּאמֶר קְרָאתִי מִצָּרָה לִי אֶל-יִקְוֶה וַיַּעֲנֵנִי מִבְּטָן שָׂאוֹל שְׁמַעְתִּי קוֹלִי׃
 (ד) וַתִּשְׁלִיכֵנִי מִצּוֹלָה בַלְבָב יָמִים וְנָהָר וַיִּסְבְּבֵנִי כָּל-מִשְׁבְּרֵיהָ וַיְגַלִּיךְ עָלַי עֲבָרוֹ׃
 (ה) וְאַנִּי אֲמַרְתִּי נִגְרַשְׁתִּי מִנְּגַד עֵינַיךְ אַךְ אוֹסִיף לְהִבִּיט אֶל-הַיָּם קְדָשְׁךָ׃
 (ו) אֶפְפוּנֵי מַיִם עַד-נֶפֶשׁ תְּהוֹם וַיִּסְבְּבֵנִי סוּף חֲבוּשׁ לְרֹאשִׁי׃
 (ז) לְקַצְבֵי הַרִים יִרְדְּתִי הָאָרֶץ בְּרַחֲמֶיהָ בְּעַדִּי לְעוֹלָם וַתַּעַל מִשַּׁחַת חַיִּי יִקְוֶה אֱלֹהֵי׃

(ח) בהתעטף עלי נפשי את־יקוק זכרתי ותבוא אליך תפילתי אל־היכל קדשך־
 (ט) משמרים הכל־ישוא חסדם יעזבו:
 (י) ואני בקול תודה אזבחה־לך אשר נדרתי אשלמה ישועתה ליקוק:
 (יא) ויאמר יקוק לדג ויקא את־יונה אל־היבשה:

9 יונה פרק ג

(א) ויהי דבר־יקוק אל־יונה שנית לאמר:
 (ב) קום לך אל־יונה העיר הגדולה וקרא אליה את־הקריאה אשר אנכי דבר אליך:
 (ג) ויקם יונה וילך אל־יונה כדבר יקוק ויונה היתה עיר־גדולה לאלהים מהלך שלשת ימים:
 (ד) ויחל יונה לבוא בעיר מהלך יום אחד ויקרא ויאמר עוד ארבעים יום ויונה נהפכת:
 (ה) ויאמינו אנשי יונה באלהים ויקראו־צום וילבשו שקים מגדולם ועד־קטנם:
 (ו) ויגע הדבר אל־מלך יונה ויקם מכסאו ויעבר אדרתו מעליו ויכס שק וישב על־האפר:
 (ז) ויזעק ויאמר בנינה מטעם המלך וגדליו לאמר האדם והבהמה הבקר והצאן אל־יטעמו מאומה אל־ירעו ומים אל־ישתו:
 (ח) ויתכסו שקים האדם והבהמה ויקראו אל־אלהים בחזקה וישבו איש מדרכו הרעה ומן־החמס אשר בכפיהם:
 (ט) מי־יודע ישוב ונחם האלהים ושב מחרון אפו ולא נאבד:
 (י) וירא האלהים את־מעשיהם כי־שבו מדרכם הרעה וינחם האלהים על־הרעה אשר־דבר לעשות־להם ולא עשה:

10 יחזקאל פרק יח

(א) והרשע כי ישוב מכל־חטאתו חטאתיו אשר עשה ושמר את־כל־חקותי ועשה משפט וצדקה חיה יחיה לא ימות:
 (ב) כל־פושעיו אשר עשה לא יזכרו לו בצדקתו אשר־עשה יחיה:
 (ג) החפץ אחפץ מות רשע נאם אדני יקוק הלוא בשונו מדרכיו וחייה:

11 תהלים פרק לד

(א) לכו־בנים שמעו־לי יראת יקוק אלמדכם:
 (ב) מי־האיש החפץ חיים אהב ימים לראות טוב:
 (ג) נצר לשונך מרע ושפתיך מדבר מרמה:
 (ד) סור מרע ועשה־טוב בקש שלום ורדפו:
 (ה) עיני יקוק אל־צדיקים ואזניו אל־שועתם:

12 רמב"ן דברים פרק ל

(א) וטעם כי המצוה הזאת - על כל התורה כולה. והנכון, כי על כל התורה יאמר (לעיל ח א) "כל המצוה אשר אנכי מצוך היום", אבל "המצוה הזאת" על התשובה הנזכרת, כי והשבות אל לבבך (בפסוק א) ושבת עד ה' אלהיך (בפסוק ב) מצוה שיצוה אותנו לעשות כן. ונאמרה בלשון הבינוני לרמוז בהבטחה כי עתיד הדבר להיות כן. והטעם, לאמר כי אם יהיה נדחך בקצה השמים ואתה ביד העמים תוכל לשוב אל ה' ולעשות ככל אשר אנכי מצוך היום, כי אין הדבר נפלא ורחוק ממך אבל קרוב אליך מאד לעשותו בכל עת ובכל מקום. וזה טעם בפיך ובלבבך לעשותו - שיתודו את עונם ואת עון אבותם בפיהם, וישונו בלבם אל ה', ויקבלו עליהם היום התורה לעשותה לדורות.

13 רמב"ם הלכות תשובה הקדמה הלכות תשובה. מצות עשה אחת, והוא שישונו החוטא מחטאו לפני ה' ויתודה.

14 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ד

מדרכי התשובה להיות השב צועק תמיד לפני השם בבכי ובתחנונים ועושה צדקה כפי כחו ומתרחק הרבה מן הדבר שחטא בו ומשנה שמו כלומר אני אחר ואיני אותו האיש שעשה אותו המעשים ומשנה מעשיו כולן לטובה ולדרך ישרה וגולה ממקומו, שגלות מכפרת עון מפני שגורמת לו להכנע ולהיות עניו ושפל רוח.

15 שמואל א פרק א

(י) והיא מרת נפש ותתפלל על יקוק ובכה תבכה:

(יא) ותדר נדר ותאמר יקוק צבאות אם ראה תראה בעני אמתך וזכרתי ולא תשכה את אמתך ונתתה לאמתך זרע אנשים ונתתיו ליקוק כל ימי חייו ומורה לא יעלה על ראשו:

(יב) והיה כי הרבתה להתפלל לפני יקוק ועלי שמר את פיה:

(יג) וחנה היא מדברת על לבה רק שפתיה נעות וקולה לא ישמע ויחשבה עלי לשכרה:

(יד) ויאמר אליה עלי עד מתי תשתכרין הסירי את יינך מעליך:

(טו) ותען חנה ותאמר לא אדני אשה קשת רוח אנכי ויין ושכר לא שתיתי ואשפך את נפשי לפני יקוק:

(טז) אל תתן את אמתך לפני בת בליעל כי מרב שיחי וכעסי דברתי עד הנה:

16 דברים פרק ט**יח) ואתנפל לפני יקוק פראשנה ארבעים יום וארבעים לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי על פל־חטאתכם אשר חטאתם לעשות הרע בעיני יקוק להכעיסו:****17 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ב****ומה היא התשובה הוא שיעזוב החוטא חטאו ויסירו ממחשבתו ויגמור בלבו שלא יעשה עוד שנאמר יעזוב רשע דרכו וגו', וכן יתנחם על שעבר שנאמר כי אחרי שובי נחמתי, ויעיד עליו יודע תעלומות שלא ישוב לזה החטא לעולם שנאמר ולא נאמר עוד אלהינו למעשה ידינו וגו', וצריך להתודות בשפתיו ולומר עניינות אלו שגמר בלבו.****18 רמב"ם הלכות תשובה פרק ב הלכה ו-ז**

אע"פ שהתשובה והצעקה יפה לעולם, בעשרה הימים שבין ראש השנה ויום הכפורים היא יפה ביותר ומתקבלת היא מיד שנאמר דרשו ה' בהמצאו, במה דברים אמורים ביחיד אבל צבור כל זמן שעושים תשובה וצועקין בלב שלם הם נענין שנאמר כה' אלהינו בכל קראנו אליו. יום הכפורים הוא זמן תשובה לכל ליחיד ולרבים והוא קץ מחילה וסליחה לישראל, לפיכך חייבים הכל לעשות תשובה ולהתודות ביום הכפורים,

19 רמב"ם הלכות תשובה פרק ז הלכה ג, הלכה ו

אל תאמר שאין תשובה אלא מעבירות שיש בהן מעשה כגון זנות וגזל וגניבה, אלא כשם שצריך אדם לשוב מאלו כך הוא צריך לחפש בדעות רעות שיש לו ולשוב מן הכעס ומן האיבה ומן הקנאה ומן ההתול ומן המרדפת הממון והכבוד ומרדפת המאכלות וכיוצא בהן מן הכל צריך לחזור בתשובה, ואלו העונות קשים מאותן שיש בהן מעשה שבזמן שאדם נשקע באלו קשה הוא לפרוש מהם, וכן הוא אומר יעזוב רשע וגו'... גדולה תשובה שמקרב את האדם לשכינה שנאמר שובה ישראל עד ה' אלהיך, ונאמר ולא שבתם עדי נאם ה', ונאמר אם תשוב ישראל נאם ה' אלי תשוב, כלומר אם תחזור בתשובה בי תדבק, התשובה מקרבת את הרחוקים, אמש היה זה שנאו לפני המקום משוקץ ומרוחק ותועבה, והיום הוא אהוב ונחמד קרוב וידיד.

20 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פו עמוד ב

אמר ריש לקיש: גדולה תשובה, שזדונות נעשות לו כשגגות, שנאמר +הושע יד+ שובה ישראל עד ה' אלהיך כי כשלת בעונך. הא עון מזיד הוא, וקא קרי ליה מכשול. אינו? והאמר ריש לקיש: גדולה תשובה שזדונות נעשות לו כזכיות, שנאמר +יחזקאל לג+ ובשוב רשע מרשעתו ועשה משפט וצדקה עליהם (חיה) + [הוא] + יחיה! - לא קשיא; כאן - מאהבה, כאן - מיראה.

21 ויקרא פרק טז(כט) והיתה לכם לחקת עולם בחדש השביעי בעשור לחדש תענו את נפשתיכם וכל מלאכה לא תעשו האזרח והגר הגר בתוכם:
(ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מכל חטאתיכם לפני יקוק תטהרו:
(לא) שבת שבתון היא לכם ועניתם את נפשתיכם חקת עולם:

22 תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב

משנה. חטאת ואשם ודאי - מכפרין. מיתה ויום הכפורים - מכפרין עם התשובה. תשובה מכפרת על עבירות קלות, על עשה ועל לא תעשה, ועל החמורות הוא תולה עד שיבא יום הכפורים ויכפר. האומר אחטא ואשוב, אחטא ואשוב - אין מספיקין בידו לעשות תשובה, אחטא ויום הכפורים מכפר - אין יום הכפורים מכפר. עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר עבירות שבין אדם לחבירו - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. דרש רבי אלעזר בן עזריה: +ויקרא טז+ מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו עבירות שבין אדם למקום - יום הכפורים מכפר, עבירות שבין אדם לחבירו - אין יום הכפורים מכפר, עד שירצה את חבירו. אמר רבי עקיבא: אשריכם ישראל, לפני מי אתם מטהרין, מי מטהר אתכם - אביכם שבשמים, שנאמר +יחזקאל לו+ וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם ואומר +ירמיהו יז+ מקוה ישראל (ה') מה מקוה מטהר את הטמאים - אף הקדוש ברוך הוא מטהר את ישראל.

23 ספר שערי תשובה לרבינו יונה שער ב

ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (יבמות מט ב, ישעיה נה, ו): "דרשו ה' בהמצאו" - אלו עשרה ימים שבין ראש השנה ליום הכפורים. ומצות עשה מן התורה להעיר אדם את רוחו לחזור בתשובה ביום הכפורים, שנאמר (ויקרא טז, ל): "מכל חטאתיכם לפני ה' תטהרו", על כן הזהירנו הכתוב שנטהר לפני ה' בתשובתנו והוא יכפר עלינו ביום הזה לטהר אותנו.